

terdictum, cujusque consuetudine gaudebat, aliquos liberos habuerit, minime dotalibus instrumentis compositis, postea autem ex eadem adfectione⁵⁰, etiam ad nuptialia pervenerit instrumenta, et alios iterum ex eodem matrimonio liberos procreaverit: ne posteriores liberi, qui postdotem editi sunt, sibi omne patrimonium vindicare audeant, quasi justis et in potestate effecti, fratres suos, qui ante dotem fuerant nati, ab hereditate paterna repellentes: hujusmodi iniquitatem amputandam censemus. Cum enim adfectio prioris sobolis, et ad dotalia instrumenta efficienda, et ad posteriorem filiorum edendam progeniem praestiterit occasionem, quomodo non est iniquissimum, ipsam stirpem secundae posteritatis (priorem) quasi injustam excludere: cum gratias agere fratribus suis posteriores debeant, quorum beneficio ipsi sunt justis filii, et nomen et ordinem consecuti? Neque enim verisimile est, eum, qui postea vel donationem, vel dotem conscripserit, ab initio talem adfectionem circa mulierem non habuisse, quae eam dignam esse uxoris nomine faciebat. Quapropter sancimus in hujusmodi casibus omnes liberos⁵¹, sive ante dotalia instrumenta editi sint, sive postea, una eademque lance trutinari, et omnes (filios) suos in potestate suis existere genitoribus, ut nec prior, nec junior ullo habeatur discrimine: sed qui ex iisdem matrimoniis procreati sunt, simili perfruantur fortuna. — Dat. 15 kal. octob. Chalced. Decio V. C. Coss. 529.

11. Idem, A. Juliano P. P.

Nuper legem conscripsimus, qua jussimus, si quis mulierem in suo contubernio collocaverit, non ab initio adfectionem⁵² maritali (eam tamen, cum qua poterat habere connubium) et ex ea liberos sustulerit, postea vero adfectione procedente, etiam nuptialia instrumenta cum ea fecerit, filiosque vel filias habuerit: non solum secundos liberos, qui post dotem editi sunt, justos, et in potestate esse patribus, sed etiam anteriores, qui et his qui postea nati sunt, occasionem legitimi nominis praestiterunt. Quam legem quidam putaverunt sic interpretari, ut sive⁵³ non progeniti fuerint post dotem conscriptam liberi, sive jam ab hac luce subtracti: non anteriores filios justos haberi, nisi utroque tempore viventes, et superstites liberi inveniantur: quorum supervacua subtilitatem penitus inibendam censemus. Sufficiat enim talem adfectionem habuisse, ut post liberorum editionem et dotalia efficiant instrumenta, et spem tollendae sobolis habeant: licet enim hoc, quod speratum est, ad effectum non pervenerit, nihil anterioribus liberis fortuitus casus derogare concedatur: et multo magis si quis mulierem, quam in contubernio suo habuerat, praegnantem fecerit, postea autem adhuc grava muliere constituta, dotalia fecerit instrumenta, et puer vel puella editus vel edita sit, justa patri soboles nascatur, et in potestate efficiatur, et heres existat morienti sive ab intestato, sive ex testamento. Satis enim absurdum est, si filii post dotem progeniti anterioribus liberis adiutorium adferant, et ipsam puerum, vel puellam sibi opitulari non posse. Et generaliter definimus, et quod super hujusmodi casibus variabatur, definitione certa concludimus: ut semper in hujusmodi questionibus, in quibus de statu liberorum est dubitatio, non conceptionis, sed partus tempus inspicatur: et hoc favore liberorum, ut editionis tempus statuamus esse inspectandum: exceptis his tantummodo casibus, in quibus conceptionem⁵⁴ magis approbari, infantium conditionis utilitas exposulat. — Dat. 15 kal. april. Lampadio et Oreste VV. CC. Coss. 530.

In AUTHENT. de incest. nupt., § Dubitatum, col. 2, tit. 7, ad Novell. 12, cap. 4.

Quod jus locum habet, et si ante hoc consortium, legitimorum pater sit ex alia conjuge, a qua separatus sui legitime, vel ea mortua.

In AUTHENT. de trient. et semiss., § penult., col. 3, tit. 5, Novell. 18, cap. ult.

Sed nova constitutio non permittit hoc in ancilla, nisi ei, qui sine legitimis aliis reperitur.

In AUTHENT. ut lib. dec., § Si quis autem, col. 6, tit. 7, al. 6, Novell. 78, cap. 5.

Nova alia constitutio hoc generaliter inducere videtur et in his, qui ex ancilla sunt, ut ex ipsa dotis inscriptione simul, et libertas tribuatur, et jus suorum.

In AUTHENT. quib. mod. nat. eff. legit., § Si vero solummodo, et § Sed et aliud, col. 6, tit. 3, al. 1, Novell. 74.

Præterea qui legitimam non habet prolem, sed ex hujusmodi consuetudine duntaxat naturalem: potest ab eo precibus principi datus,

⁵⁰ L. 11, in fin. l. 1; L. 20, vers. sancimus, supr. de donat. ante nupt. Inst. de nupt. in fin.; N. 87, c. 8, in fin. — ⁵¹ d. 2 ult. Inst. de nupt.; adde § 2, Inst. de hered. quæ ab intest.; N. 19, pr. — ⁵² L. 10, supr. h. t. — ⁵³ N. 74, pr.; N. 89, c. 8. — ⁵⁴ Adde L. 7, l. 26,

legitimos sibi constituere, et sine matrimonio, si mulier jam defuncta sit, vel deliquerit, vel occulatur, vel alias venire prohibeatur, vel quoquo modo matrimonium impediatur, ut sacerdotio.

In AUTHENT. quib. mod. nat. eff. legit., § Illud autem, col. 6, tit. 3, al. 1, Novell. 74, cap. 2.

Item sine legumini decedens, in testamento scribens velle se naturales filios fore legitimos successores, licentiam habeat, ut post mortem ejus filii principi supplicent, testamentum ostendentes, et principis, et legis dono fiant heredes: si tamen filii voluntatem patris amplectantur. Quod generaliter observatur: sed si alii quidem volunt legitimi fieri, alii non: volentes fiant, ceteri in jure naturali remaneant.

In AUTHENT. ut liceat matri et aviae, § Ad hoc autem, col. 8, tit. 48, al. 15, cap. 2.

Si quis liberos habens naturales ex muliere libera, quæ uxor ei poterat esse, dicat in instrumento sive publice, sive propria manu conscripto habente subscriptionem trium testium fide dignorum, sive in testamento, sive in gestis monumentorum, hos suos esse, nec addecerit naturales, hujusmodi filii ei legitimi successores erunt. Et si uni ex multis filiis testimonium quodlibet ex predictis modis præbuerit, ceteris⁵⁵ ex eadem muliere natis ad legitima jura sufficiat.

12. Idem, A. Joanni P. P.

Cuidam, qui justum filium habebat, nepos accessit naturalis. Si nepotis nomen hujusmodi soboli legitimis accommodandum esset, querebatur. Volebat enim tali naturali nepoti ex suo legitimo filio jam defuncto progenito totam [suam] substantiam relinquere, quasi sacris constitutionibus tantummodo in filiis naturalibus prohibentibus totum patrimonium, sive quantum partem voluerit, eis relinquere, et certo sine partem eorum concludentibus? Hujusmodi autem dubitatio, et in alia [dubitationis] specie ventilata est. Quid enim, si ex naturali filio nepotem habeat avus legitimum patri suo, vel naturalem? In omnibus itaque talibus dubitationibus, cum nulla legitima consequentia in hujusmodi personis custoditur, sed interventu sobolis naturalis nullum jus legitimum subesse potest, ut necessitas relinquendi aliquid eis ex legibus imminet: liceat eis, quantum voluerit suæ substantiæ in eos conferre: scilicet nulla legitima sobole subsistente. Filiis enim naturalibus relinquuntur constitutiones, quantum voluerint, ideo prohibuerunt, quia vitium paternum refrandum esse existimaverunt. In nepotibus autem non eadem observatio in præfatis speciebus custodienda est, ubi legitima soboles minime facit impedimentum. Ea enim subsistente: veterum constitutionum tenorem in naturalibus filiis, statutum, in nepotes extendimus. Sed hoc in his tantummodo sancimus, in quibus voluntate aliquid consecuti sunt. Jura etenim ab intestato in avi⁵⁶ successionem nemini eorum penitus aperimus. Et hæc non solum eis accedere censemus a substantia avi paterni naturalis, sed etiam proavi, vel ejus cognationis: si quis saltem paternum vocabulum in tam degeneres homines extendere maluerit. — Dat. kalend. novembr. Lampadio et Oreste VV. CC. Coss. 539.

TIT. XXVIII.

DE TESTAMENTARIA TUTELA.

1. Imp. Sever. et Anton. A. Sperata.

Quem dicis tibi tutorem in testamento patronæ² datum, si administrationi se non³ immiscuit, nulla actione tibi tenetur⁴: neque enim jure datus tutor fuit. Quod si administraverit sponte res tuas, experiri adversus eum actione negotiorum gestorum potes. — P. P. kal. Aug. Apro et Maximo Coss. 208.

2. Imp. Anton. A. Sabiniano.

Etsi a patre tuo testamento jure tibi tutor datus, eo tempore, quo heres extitisti, in rebus humanis fuit: tamen codicillis alius tutor recte datus est, et uterque⁵ propter voluntatem testatoris tutor est: nisi testamento datum pater alium codicillis dando reproboverit, tunc enim posterior solus tutor erit. — Dat. id. april. Druvs et Aspris Coss. 215.

3. Imp. Alexander A. Gordio et aliis.

Si tutores testamento vobis dati sunt, quanquam unus vestrum suæ ætatis factus sit, id est, pupillarem ætatem excesserit, tutela tamen vestra

pr. D. de statu hom. — 35. Arg. l. 1, supr. de divers. rescript. — 36. N. 89, c. 4. Tit. XXVIII. — 1. Lib. 16, D. 2, l. 1, Inst. l. 2, in fin. D. h. t. — 3. L. 1 in fin. D. de eo qui pro tutor. — 4. Fac. L. 2, in fin. infr. qui dare tut. — 5. L. ult. D. l.

TIT. XXX.

DE LEGITIMA TUTELA.

1. Imp. Dioclet. et Maxim. AA. Firmianæ.

Ad avunculos² nec masculorum tutelæ ex lege duodecim tabularum deferuntur: cum solummodo patruis si non se excusaverint, id jus tributum sit. — P. P. 8 kalend. Jun. ipsis AA. 4 et 5 Coss. 290.

In AUTHENT. de hered. ab intest. § Ex his, col. 9, tit. 1, Novell. 418, cap. 5.

Sicut hereditas agnatione non inspecta proximo defertur: sic et tutela onus comitatur emolumentum, si masculi et perfectæ sint ætatis, et nulla lege prohibeantur suscipere. Quod si plures sint ejusdem gradus, et ad tutelam vocantur: jubemus communiter apud judicem convenientibus unum, vel plures eligi, et eum vel eos administrare: ut magis idoneo, vel idoneis committatur tutela, periculo tutelæ omnibus imminente, qui ad tutelam vocantur: et substantiis eorum minoribus tacite subiacentibus pro hujusmodi gubernatione.

2. Idem, AA. et CC. Asclepiodoto.

Ad agnatos pupilli jure legitimo sollicitudinem tutelæ pertinere, nisi capitis diminutionem³ sustinuerint, manifestissimum est. — S. 3 non. april. AA. Coss. 290.

3. Imp. Leo A. Erythrio P. P.

Constitutione divæ memoriæ Constantini, lege Claudia sublata, pro antiqui juris auctoritate, salvo⁴ manente agnationis jure, tam consanguineus, id est, frater, quam patruus⁵, ceterique legitimi⁶ ad pupillarum feminarum tutelam vocantur. — Dat. kalend. Jul. Martiano et Zenoxe Coss. 469.

4. Imp. Anastasius A. Polycarpo P. P.

Frater emancipatus⁷ qui in germani sui vel sororis successione omnes inferiores seu prolixiores gradus, non tantum cognatorum, sed etiam agnatorum antecedere a nobis pro nostra dispositione jussus est; etiam ad legitimam fratrum et sororum, necnon liberorum fratrum tutelam; quasi minime patris potestate per jus emancipationis relaxatus, si non alia juri cognita excusatione munitus sit, vocari: nec sub prætextu capitis diminutionis alienum ab hujusmodi onere semetipsam esse contendere sancimus. — Dat. kalend. april. Joanne et Paulino Coss. 498.

5. Imp. Justin. A. Demostheni P. P.

Nemo neque frater, neque alius legitimus in tutelam sive ingenui, sive liberti vocetur, antequam quantum⁸ et vicissimum suæ ætatis annum impleat. Imminet enim cuique pro sua tantummodo administratione periculum ne alieno onere alius prægravetur. Sic etenim et pupillis et adultis competens gubernatio inducitur, et naturalis ordo per omnia conservabitur. Qui enim ferendum est eundem esse tutorem, et sub tutela constitui, et iterum eundem esse curatorem, et sub cura agere? Hæc certe et nominum et rerum facta confusio et t. Discretis itaque omnibus, vel dativi, vel legitimi fiant tutores vel curatores hi, qui talis ætatis sunt, cui suarum rerum administratio committitur, quorumque res possunt plenissimo jure hyp thecarum⁹ teneri. Omnibus¹⁰ quæ de successione tam ingenuorum, quam liberorum prioribus legibus disposita sunt, in suo robore duraturis, nec aliquam imminutionem ex presentis legis sanctione accepturis: maxime in liberorum successione: ne videantur ex eo¹¹, quod ad tutelæ gravamen non veniunt, successionis emolumentum amittere. Recitata septies in novo consistorio palatii Justiniani. — Dat. 3 kalend. novemb. Decio V. C. Coss. 529.

TIT. XXXI.

QUI PETANT TUTORES VEL CURATORES.

1. Imp. Antoninus A. Chrysanthe.

Admone² adolescentem adversus quem consistere vis, ut curatores sibi

7. L. 85, § 1, D. de reg. jur. — 8. L. 5, infr. quando mulier tutel. — N. 89, c. 14. — 9. L. 8, supr. de natural. lib. Tit. XXX. — 1. Lib. 16, D. 4, l. 1, Inst. l. 1, Inst. 15, 17, 38, 19. — 2. § 1, Inst. l. 6, juncta L. 7, D. h. t. — 3. L. 5, in fin. D. 4, § 2, ult. Inst. eod. — 4. L. 2, supr. eod. — 5. L. 1, supr. eod. — 6. § 1, Inst. eod. — 7. L. 5, infr. de curat. furios.; adde L. ult. § 1, infr. de legit. hered.; § 1, Inst. de success. cognat. — 8. § 15, Inst. de excus. tut.; § 2, ult. Inst. de educ. tut. — 9. L. 50, infr. de admist. tut. — 10. Tit. Inst. de legit. patron. tut. — 11. L. 75, D. pr. de reg. jur. Tit. XXXI. — 1. Lib. 16, D. 6. — 2. Adde L. 7, infr. h. t.

ad eum⁶ non pertinet. — Dat. 5 kalend. Jan. Maximo 2 et Egiiano Coss. 224.

4. Idem, A. Felicianæ.

Mater testamento filios tutores dare non potest⁷, nisi eos heredes instituerit. Quando autem eos heredes [non] instituerit, solet ex voluntate defuncte datus tutor a presidibus confirmari. Nullo vero ex his interveniente, si res pupillares, qui dati sunt, administraverint⁸: pro tutela actione tenentur. — P. P. 7 kalend. Jun. Juliano 2 et Crispino Coss. 225.

5. Imp. Valerian. et Gallien. AA. Daphnæ.

Si pupillorum pater alienum servum⁹ de quo postulas, et tutorem esse voluerit, et liberum, manente tamen alio tutore pupillis [ante]¹⁰ dato: et redimi, et manumitti hunc apud presidem provincie, et curatorem¹¹ adungi oportet. — P. P. 3 kal. Mart. Seculari et Donato Coss. 261.

6. Imp. Dioclet. et Maxim. AA. et CC. Donnæ.

Si tibi pater avunculum testamento recte tutorem dedit, nec is excusatus est: eum tutelæ judicio, tam de administratis, quam de neglectis¹² (cum administrari debent) apud competentem judicem conveni, secundum bonam fidem tibi satisfacere jussurum. — Subscripta non. april. Sirmii, CC. Coss. 295.

7. Idem, AA. et CC. Triphenæ.

Tutelæ [actione] contra tutorem mota, quem [in] testamento patris in cujus fuit potestate, datum proponis: reddi tibi, si quid debetur, competens judex aditus jubebit. Curatorem enim inutiliter¹³ [in] testamento dari non ambigitur. — Dat. 17 kalend. Maji, Sirmii, CC. Coss. 295.

8. Imp. Theod. et Valent. AA. Florentio P. P.

Tutores etiam græcis¹⁴ verbis licet in testamento relinquere: ut ita tutores dati videantur, ac si legitimis verbis eos testator dedisset. — Dat. prid. id. sept. Theodosio A. 47 et Festo Coss. 459.

TIT. XXIX.

DE CONFIRMANDO TUTORE.

1. Imp. Alexander A. Priscio.

Testamento matris² tutores dati, excusare [se] necesse³ non habent, nisi decreto secundum voluntatem defunctæ, et quidem inquisitione⁴ habita dati fuerint. — P. P. 3 non. Mart. Juliano 2 et Crispino Coss. 225.

2. Idem, A. Valerio.

Neque per epistolam⁵, neque ex imperfecto⁶ testamento tutorem recte dari indubitati juris est. Sed voluntas patris in constituendis tutoribus, vel curatoribus in hujusmodi casibus a iudice, ad cujus officium hæc res pertinet, servari solet. Secundum quæ vereri non debes, ne tempus antequam confirmareris, tibi cesserit. — P. P. id. Aug. Alexandro A. 2 et Marcello Coss. 227.

3. Idem, A. Sossiano P. P.

Si (ut proponis) pupillo cujus meministi, pater inutiliter testamento tutores dedit; et prisquam hi confirmarentur, alii ab eo cujus interest, dati sunt, id quidem quod jure gestum est⁷; revocari non potest. An autem qui iudicium patris habent, curatores eidem pupillo constitui debeant, aditus competens iudex perspectis utilitatibus ejus estimabit. — P. P. 3 idib. april. Modesto et Probo Coss. 229.

4. Imp. Justinianus A. Juliano P. P.

Naturalibus⁸ liberis providentes, damus licentiam patribus eorum in his rebus quas quocunque modo eis dederint, vel reliquerint ([scilicet] intra prælimitum nostris legibus⁹ modum) et tutorem eis relinquere: qui debet apud competentem judicem confirmari, et ita res gerere pupillares. — Dat. 15 kalend. april. Constantinop. Lampadio et Oreste Coss. 530.

6. L. 9, § 1, in fin. D. de tut. et ration. — 7. Confer. L. 4, D. h. t.; L. 69, § 2, D. de legat. 2. — 8. L. 39, § 9, D. de admin. et peric. tut. tot. tit. de eo qui pro tutor. — 9. § 1, Inst. qui testam. tutor.; L. 9, infr. de iudic. libert.; 10, § 1, Inst. de Attil. tut. — 11. Fac. L. 9, infr. qui per. tut.; § 5, Inst. de curat. — 12. L. 7, infr. si tutor non gesser.; L. 60, § 5, D. de ritu nupt.; L. 1, § 1, D. de admist. et peric. tut. — 13. § 1, Inst. de curat.; L. 1, in fin. D. de confirm. tut.; L. 6, supr. de heredi. — 14. Fac. L. 21, in fin. infr. de testam.; L. 11, pr. D. de legat. 3. Tit. XXIX. — 1. Lib. 26, D. 3. — 2. L. 2, D. h. t.; L. 4, supr. de testam. tut. — 3. Vide tamen L. 50, in fin. D. de excus. tut. — 4. L. 4, D. de testam. tut. — 5. Arg. L. 17, D. de iur. codicill. — 6. Fac. L. 11, § 1, infr. de testam.; L. ult. supr. famil. eresc.; L. 5, D. h. t. —